

NPM

**Obvodné oddelenie Policajného
zboru v Trenčíne**

**Správa z monitoringu národného
preventívneho mechanizmu**

Adresa zariadenia: Kvetná 7, 911 42 Trenčín
Dátum vykonania návštevy: 11. január 2024
Dátum vydania správy: 6. máj 2024

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (Tübingen)
Verejný ochranca práv

01	Úvod	3
01.1.	Systematické návštevy a ich účel	3
01.2.	Priebeh návštevy	4
01.3.	Právna úprava	4
02	Zistenia	5
03	Prehľad odporúčaní	8

01 ÚVOD

01.1. SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „Dohovor“)¹. Na základe tohto mandátu vykonáva monitorovací tím NPM systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. **Monitoring vykonávaný ako súčasť NPM má preventívny charakter, jeho účelom je pôsobiť do budúcnosti a zvyšovať štandard podmienok, v ktorých sú držané osoby obmedzené na slobode.**

Systematické návštevy podľa Dohovoru sa vykonávajú zásadne neohlásene. Podľa platnej právnej úpravy sa pôsobnosť verejného ochranca práv pri výkone úloh NPM vzťahuje taktiež na celý policajného zaistenia a určené priestory.²

Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, príslušníkmi Policajného zboru alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Počas monitoringu policajných cieľ sa členovia monitorovacieho tímu NPM zameriavajú najmä na zaobchádzanie s osobami obmedzenými na slobode, vrátane používania donucovacích prostriedkov, materiálne podmienky a spôsoby realizácie práv a povinností osôb obmedzených na slobode. Monitoring policajných cieľ tiež zahŕňa prehliadku priestorov, pozorovanie, vyhotovovanie fotodokumentácie a nahliadanie do spisov.

Po skončení návštevy, doplnení potrebných podkladov a v prípade potreby na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, vydáva verejný ochranca práv závery, správy a odporúčania, vrátane osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.³

Finálnu verziu správy z vykonanej návštevy zašle kontrolovanému subjektu s lehotou na jeho vyjadrenie, pričom očakáva, že zariadenie sa k správe vyjadrí a uvedie, či navrhované opatrenia akceptuje a zrealizuje, resp. navrhne alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak bude odpoveď zariadenia považovať za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť, resp. v zariadení vykonať kontrolnú návštevu.

¹ § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

² § 3 ods. 3 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv.

³ § 22a ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko zariadenia k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

01.2. PRIEBEH NÁVŠTEVY

Neohlásená návšteva Obvodného oddelenia Policajného zboru Trenčín (ďalej aj „OO PZ“ alebo „oddelenie“) sa uskutočnila dňa 11. januára 2024. Návštevy zariadenia sa osobne zúčastnil verejný ochranca práv a právnik Mgr. Tomáš Čitbaj.

Po rozhovore s riaditeľom oddelenia a jeho zástupcom sa monitorovací tím NPM zamerlal na kontrolu materiálnych podmienok a vyžiadal si prehľad osôb umiestnených v určených priestoroch za posledných šesť mesiacov.

01.3. PRÁVNA ÚPRAVA

Základná právna úprava práv a povinností osôb umiestnených v celách policajného zaistenia a materiálno-technických štandardov je obsiahnutá v zákone o Policajnom zbore.⁴ Na podzákonnej úrovni je to nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 158/2019 o celách policajného zaistenia. Určené priestory upravuje rovnako zákon o policajnom zbore, avšak materiálne podmienky týchto priestorov upravené nie sú na zákonnej ani podzákonnej úrovni. Na zabezpečenie jednotného postupu príslušníkov Policajného zboru pri aplikácii ustanovenia zákona o policajnom zbore týkajúceho sa určených priestorov vydal prezident Policajného zboru príkaz zo dňa 9.3.2023.

Pri posudzovaní podmienok v policajných celách a zaobchádzania s osobami NPM zohľadňuje aj medzinárodné štandardy a odporúčania., Ide najmä o všeobecné štandardy a správy z návštev Slovenskej republiky Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“).

⁴ zákon č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov

MATERIÁLNE PODMIENKY

Určený priestor č. 1

Určený priestor č. 2

Určený priestor č. 3

OO PZ Trenčín disponuje tromi určenými priestormi, ktoré sú umiestnené pod schodiskom, respektíve v priestoroch schodiska. Všetky tri priestory pôsobia veľmi stiesnene, obzvlášť „určený priestor č. 2“, do ktorého neprúdi žiadne denné svetlo a po zavretí dverí je v ňom bez umelého osvetlenia úplná tma. Tento priestor nemá prirodzené vetranie, výmena vzduchu je zabezpečená prostredníctvom ventilačnej jednotky, ktorá je pomerne hlučná. Pre osoby s citlivosťou na hluk preto môže byť pobyt v takomto priestore mimoriadne náročný.

V určenom priestore č. 1 absentuje zdroj kúrenia a tento priestor preto monitorovací tím NPM nepovažuje za vhodné využívať počas zimných mesiacov.

V každom určenom priestore sa nachádza len jedna lavica a ani v jednom sa nenachádza toaleta a ani umývadlo. Vzhľadom na to, že priestor nie je v bezprostrednej blízkosti príslušníkov a nenachádza sa tam ani signalizácia, monitorovací tím sa zaujímal o to, ako sú zadržané osoby predvádzané na toaletu alebo ako môžu ohlásiť napr. zdravotné problémy. Podľa výpovedí príslušníkov môže v prípade potreby zadržaná osoba zamávať napríklad na kameru. Takýto postup považujeme za absolútne nevhodný.

Aj podľa Výboru CPT je potrebné prijať primerané kroky na zabezpečenie možnosti rýchleho kontaktu osôb v policajnom zaistení s dozorným personálom. V opačnom prípade existuje značné riziko, že sa načas nezareaguje na rôzne incidenty.⁵

Z uvedeného vyplýva, že nedostatočná ventilácia a chýbajúce sanitárne zariadenia, tieto priestory robia nevhodnými pre dlhodobšie umiestnenie zadržaných osôb. O to alarmujúcejšie je, že z úradných záznamov vyplýva, že tieto priestory sa využívajú aj na umiestnenie trvajúce niekoľko hodín, vrátane nočného pobytu. Upozorňujeme, že umiestnenie zadržaných osôb v takýchto podmienkach na niekoľko hodín, alebo v noci, by mohlo predstavovať porušenie zákazu krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania.

ODPORÚČANIA

Obvodné oddelenie Policajného zboru Trenčín

- Vykonať audit priestorov na OO PZ a vytvoriť vhodnejšie priestory pre umiestňovanie zadržaných osôb. Verejného ochrancu práv informovať o výsledku. (do 3 mesiacov)
- Určený priestor č. 1 nepoužívať počas zimných mesiacov. (priebežne)

⁵ Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Aktualizácia štandardov CPT ohľadom policajného zaistenia. Výňatok z dvanásťtej všeobecnej správy (2002). Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806cd1e8>.

- Zabezpečiť vo všetkých určených priestoroch systém na privolanie príslušníkov. (do 3 mesiacov)

NEPRIMERANE DLHÉ UMIESTNENIE OSÔB V URČENOM PRIESTORE

Výbor CPT opakovane odporúča, aby sa vyhradené priestory vzhľadom na ich malé rozmery a nedostatočnú vybavenosť **nikdy nepoužívali na zadržiavanie osôb v trvaní viac ako niekoľko hodín a nikdy nie cez noc.**⁶ Podľa zákona o policajnom zbore môže byť osoba umiestnená v určenom priestore len na nevyhnutne potrebný čas.⁷

Pokiaľ existujú dôvody na obmedzenie osobnej slobody podľa zákona o Policajnom zbore⁸ v dlhšom časovom úseku, je nevyhnutné umiestniť osobu obmedzenú na osobnej slobode do cely policajného zaistenia. Určený priestor – na rozdiel od cely policajného zaistenia – nemusí spĺňať a spravidla ani nespĺňa podmienky materiálneho vybavenia pre dlhodobjší pobyt osoby. Má preto slúžiť len na krátkodobé umiestnenie osôb medzi vykonávaním jednotlivých procesných úkonov trestného konania, či iných úkonov súvisiacich s dôvodmi obmedzenia osobnej slobody.

Preskúmaním náhodne vybraných spisových dokumentácií osôb umiestnených v určených priestoroch za posledných šesť mesiacov monitorovací tím zistil, že niektoré osoby sa v nich nachádzali rádo vo hodinách a aj počas noci, bez akýchkoľvek úkonov. Takýto stav NPM aj vzhľadom na materiálny stav týchto priestorov považuje za neakceptovateľný.

Napríklad osoba⁹ umiestnená do určeného priestoru dňa 28.7.2023 o 00:40 h. bola prepustená z určeného priestoru až o 7:30 h., pričom z úradného záznamu vyplýva, že prvý úkon bol realizovaný v čase o 5:50h. To znamená, že v určenom priestore sa nachádzala v noci súvisle bez akéhokoľvek úkonu takmer päť hodín. Rovnako aj ďalšia osoba obmedzená na slobode¹⁰ sa v určenom priestore počas noci nachádzala bez úkonu viac než šesť hodín. V oboch týchto prípadoch išlo o osoby, ktoré boli zadržané v dôsledku vedenia motorového vozidla v stave vylučujúcom viesť motorové vozidlo. Javí sa teda, že tieto osoby sú umiestňované do určených priestorov za účelom „vytriezvenia“. Na to však určené priestory nie sú materiálne vybavené a nie je to ani ich účel.

Pri kontrole spisových dokumentácií tím NPM tiež identifikoval osobu¹¹, ktorá sa v určenom priestore nachádzala celý deň od 6:55 h. do 20:15 h. s dvomi úkonmi realizovanými v čase o 10:30 h. a 13:10 h..

⁶ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018, CPT/Inf (2019) 20, s. 4, 19. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/slovak-republic>.

⁷ § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.

⁸ § 42 zákona o Policajnom zbore.

⁹ pán

¹⁰ pán [redacted], umiestnený do určeného priestoru dňa 30.7.2023.

¹¹ pán [redacted], umiestnený do určeného priestoru dňa 18.8.2023.

Celkový čas, počas ktorého boli tieto osoby umiestnené v určenom priestore (aj po odrátaní času, kedy boli prevzaté z určeného priestoru na vykonávanie procesných úkonov) rozhodne nemôžeme považovať za nevyhnutne potrebný.

Takýmto postupom dochádza k nerešpektovaniu medzinárodných štandardov a súčasne k neakceptovateľnému výkladu § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.¹²

ODPORÚČANIA

Obvodné oddelenie Policajného zboru Trenčín

- **Umiestňovať osoby obmedzené na slobode primárne do cieľ policajného zaistenia, osobitne v prípadoch, ak má obmedzenie osobnej slobody trvať viac hodín alebo počas noci. (pribežne)**

¹² „Osoba môže byť v určenom priestore umiestnená len na nevyhnutne potrebný čas. O umiestnení osoby do určeného priestoru spíše policajt úradný záznam, v ktorom uvedie dôvod a presný čas umiestnenia“

03 PREHL'AD ODPORÚČANÍ

Obvodné oddelenie Policajného zboru Trenčín

do 3 mesiacov	• Vykonať audit priestorov na OO PZ a vytvoriť vhodnejšie priestory pre umiestňovanie zadržaných osôb. Verejného ochrancu práv informovať o výsledku. • Zabezpečiť vo všetkých určených priestoroch systém na privolanie príslušníkov.
priebežne	• Určený priestor č. 1 nepoužívať počas zimných mesiacov. • Umiestňovať osoby obmedzené na slobode primárne do cieľ policajného zaistenia, osobitne v prípadoch, ak má obmedzenie osobnej slobody trvať viac hodín alebo počas noci.

